Eindrapportage
‘Dementie en culturele diversiteit’

juni 2025 – juni 2026

Netwerk Dementie & Ouderenpsychiatrie
Zaanstreek Waterland

Inhoud

1. Introductie: project ‘Dementie en culturele diversiteit’
2. Noodzaak en urgentie
3. De aanloop van het project
4. Meedenksessies en dialoog
5. Signalen en ervaringen nav voortraject en meedenksessies
6. Focus op 3 thema’s
    1. Sleutelpersonen en voorlichting
    2. Cultuursensitieve dagbesteding
    3. Deskundigheidsbevordering professionals
7. Resultaten op de 3 thema’s
8. Belangrijkste opbrengsten
9. Vervolg
10. In de media

Intro: project ‘Dementie en culturele diversiteit’

Met het project ‘Dementie en culturele diversiteit’ streven we naar betere zorg en ondersteuning voor mensen met dementie uit diverse culturele achtergronden.

Het project heeft zich gericht op ontmoeting, (h)erkenning en verbinding om de zorg en ondersteuning voor deze groep te verbeteren.

De projectleiding was belegd bij een werkgroep ‘Dementie en culturele diversiteit’ met onder andere de regionale afdeling van Alzheimer Nederland, Zorggroep Zaanstreek en de mantelzorgregisseur van Purmerend. Ook sleutelpersonen uit de Turkse, Molukse, Marokkaanse, Surinaamse en Indische gemeenschap waren actief betrokken. Gezien het thema niet afgesloten is, is deze samenwerking en verbinding nog steeds actief.

Maatwerktraject
Via een maatwerktraject is er financiële steun ontvangen vanuit **Dementie Netwerk Nederland**.

Noodzaak en urgentie

- Mensen met een migratieachtergrond hebben drie tot vier keer zoveel kans op dementie als autochtone Nederlanders.
- Het aantal ouderen binnen deze groepen groeit relatief sneller dan gemiddeld.
- Toch zijn deze ouderen nog nauwelijks in beeld bij zorgprofessionals.
- Binnen diverse gemeenschappen is behoefte aan meer kennis over dementie.
- Deze ouderen maken minder gebruik van de beschikbare zorg- en ondersteuningsdiensten.
- Zij vinden de weg naar passende hulp vaak moeilijk.
- Er is bovendien een tekort aan passende en toegankelijke zorg en ondersteuning.

Bron: www.zorgstandaarddementie.nl/thema-s/mensen-met-een-migratieachtergrond

Noodzaak en urgentie

Zorgen voor iemand met dementie is één van de zwaarste vormen van mantelzorg.

Mantelzorgers zorgen voor hun naaste. Alleen wanneer:

- er weinig kennis is over dementie;
- men de weg naar passende hulp en ondersteuning niet kent;
- er geen passende zorg- en (mantelzorg)ondersteuning is,

is de kans nog groter op (over)belasting en zelfs ontspoorde mantelzorg (doordat men door onmacht en onwetendheid de zorg niet meer aankan).

De aanloop van het project

Netwerk Dementie en Ouderenpsychiatrie Zaanstreek Waterland i.s.m. de regionale afdeling Zaanstreek Waterland van Alzheimer Nederland heeft de volgende acties gerealiseerd:

- Het thema culturele diversiteit is besproken tijdens de brede ontmoetingen van het regionale dementienetwerk op **3 juni** en **2 december 2024**.
- In de **tweede helft van 2024** is een werkgroep gevormd, gezocht naar een projectleider en een voorbereidend maatwerktraject aangevraagd.
- In **februari 2025** is projectleider Lieke Bos gestart en is gewerkt aan de aanvraag voor het maatwerktraject dementie en culturele diversiteit.
- In **voorjaar 2025** zijn twee iftars georganiseerd in Zaanstad en Purmerend.
- In **mei 2025** is het maatwerktraject goedgekeurd en is het project ‘dementie en culturele diversiteit’ van start gegaan.

De eerste verbinding en ontmoeting

Meedenksessies en dialoog

We zijn gestart met het verbinden van mensen uit diverse gemeenschappen en professionals. In open gesprekken deelden we ervaringen, zorgen en wensen.
Vanuit deze ontmoetingen hebben we gezamenlijk bepaald welke thema's prioriteit krijgen.

Er zijn twee meedenksessies gehouden met diverse sleutelpersonen en professionals.

Zaanstad
8 mei 2025

16 sleutelpersonen
16 professionals aanwezig

Nieuwsbericht

Purmerend
11 september 2025

5 sleutelpersonen
9 professionals aanwezig

Nieuwsbericht

Netwerk Dementie & Ouderenpsychiatrie
Zaanstreek Waterland

Sleutelpersonen

Signalen en ervaringen uit voortraject

Sleutelpersonen voelen de urgentie en zijn enthousiast om aan de slag te gaan met dementie en culturele diversiteit. Uit het voortraject en de meedenksessies gaven zij het volgende aan:

Professionals denken vaak ten onrechte dat mensen de zorg liever binnen de familie houden en alles zelf willen doen.

“Dementie is een lastig bespreekbaar onderwerp in sommige gemeenschappen en families.”

Er is veel:

- onbekendheid en onwetendheid over dementie, en een grote behoefte aan kennis en voorlichting;
- verborgen leed dat niet wordt herkend door gebrek aan kennis;
- onwetendheid over beschikbare zorg- en ondersteuningsmogelijkheden.

Sleutelpersonen

Signalen en ervaringen uit voortraject (vervolg)

Sleutelpersonen voelen de urgentie en zijn enthousiast om aan de slag te gaan met dementie en culturele diversiteit. Uit het voortraject en de meedenksessies gaven zij het volgende aan:

- Erkenning voor sleutelpersonen is belangrijk; zij verdienen een echte, erkende en gewaardeerde plek en positie.
- Er is een gemis aan passend aanbod.
- Er is behoefte aan een specifieke afdeling of in ieder geval cultuursensitieve zorg waar mensen zich thuis voelen.
- Er is vraag naar dagbesteding.
- Men ervaart onvoldoende ondersteuning en zorg bij hulporganisaties.

Professionals

Signalen en ervaringen uit het voortraject

Professionals voelen de urgentie en zijn enthousiast om aan de slag te gaan met dementie en culturele diversiteit. Uit het voortraject en de meedenksessies gaven zij het volgende aan:

- Professionals zien deze doelgroep niet of nauwelijks (casemanagers vaak ook niet, zelfs na doorverwijzing).
- Zij geven aan dat de doelgroep moeilijk te bereiken is en dat families de zorg liever volledig zelf oplossen.
- Er wordt een duidelijke taalbarrière ervaren (ook bij het stellen van de diagnose).
- Het ziekenhuis geeft aan dat er geen vergoeding is voor tolken, waardoor familie moet tolken (met alle risico's van dien).
- Eerder project is gestopt door uitval van een sleutelpersoon; zonder borging valt alles weg.
  Er is behoefte aan duurzame verbinding en beleid.
- In Amsterdam is ervaring met sleutelpersonen; dit wordt in deze regio als een groot gemis gezien.
- Er is behoefte aan kennis over cultuursensitief werken.

Focus op 3 thema’s

Na het uitwerken van de meedenksessie in Zaanstad zijn we gekomen tot 3 thema’s.

Deze thema’s werden bevestigd door de sessie van Purmerend.

Thema 1

Voorlichting en sleutelpersonen

Thema 2

Woon-zorgplekken, dagbesteding en ontmoetingsplekken

Thema 3

Deskundigheids-bevordering professionals

1. Voorlichting sleutelpersonen

Zaanstad

Er is een werkgroep opgezet om samen met mensen uit verschillende gemeenschappen te bepalen wat nodig is en hoe dit gezamenlijk kan worden aangepakt.

Na twee bijeenkomsten is besloten te starten met een dementietraining voor *Turkse sleutelpersonen in Zaanstad*. Deze training stelt sleutelpersonen in staat om voorlichting te geven binnen hun eigen achterban.

De training is mogelijk gemaakt door de regionale afdeling Zaanstreek-Waterland van Alzheimer Nederland en uitgevoerd door Alzheimer Nederland.
In totaal zijn 14 Turkse vrouwen uit verschillende verzuilingsgroepen getraind.

Voor de Molukse gemeenschap is samenwerking gezocht met SOMNL om een bijeenkomst over dementie in Wormerveer te organiseren. Deze bijeenkomst zouden zij oppakken. Deze staan echter nog niet gepland.

Krachtige vrouwen. Krachtige gemeenschappen.

Veertien Turkse sleutelpersonen uit Zaanstad zijn getraind in samenwerking met de regionale afdeling Zaanstreek-Waterland van Alzheimer Nederland en Alzheimer Nederland.

Neveneffect: Er is een sterke onderlinge saamhorigheid ontstaan, waardoor de vrouwen elkaar beter weten te vinden en prettiger samenwerken.

Meer weten? Bekijk de projectpagina op onze **website**.

Of de berichten op onze **LinkedIn pagina**.

Voorlichtingen over dementie binnen gemeenschappen

Er is een **coördinator** aangesteld om de voorlichtingen binnen de verschillende achterbannen te begeleiden en te coördineren. Deze coördinatie wordt verzorgd vanuit de **regionale afdeling Alzheimer Nederland Zaanstreek-Waterland**. Vanuit hier worden de voorlichtingen in verschillende gemeenschappen en groepen georganiseerd.

Tijdens het project zijn **zeven voorlichtingen** gegeven, variërend in samenstelling. Bij sommige groepen waren mannen en vrouwen aanwezig, bij andere alleen vrouwen of alleen mannen. Ook het aantal deelnemers verschilde per bijeenkomst. Bij een aantal groepen waren rond de vijftig mensen aanwezig, terwijl andere bijeenkomsten minder deelnemers telden. **Gemiddeld** kwamen we uit op **27 deelnemers** per groep.

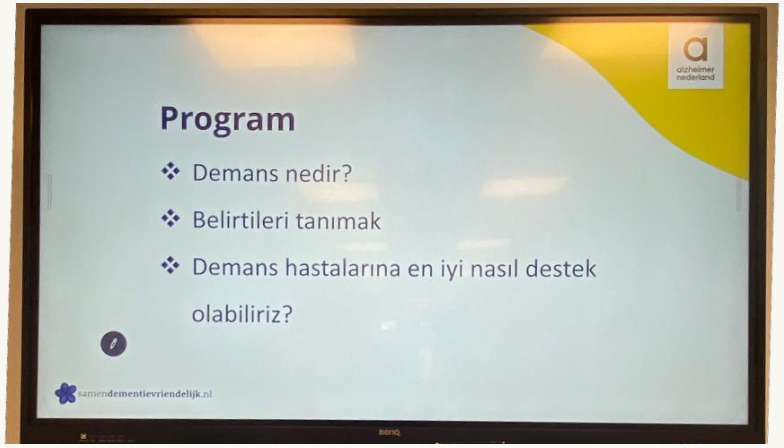

Purmerend

In Purmerend heeft een bijeenkomst plaatsgevonden bij de **Islamitische Vereniging Taâluf**. Tijdens deze bijeenkomst waren acht geïnteresseerde vrouwen aanwezig die meer wilden weten over het project en de training. Met hen zijn we in gesprek gegaan over dementie, hun ervaringen en hun behoeften. Na dit **bijzondere en persoonlijke gesprek** gaven alle deelnemers aan geïnteresseerd te zijn in de training en zich actief te willen inzetten om het taboe rondom dit thema te doorbreken.

De regionale afdeling Alzheimer Nederland Zaanstreek Waterland zal deze training opnieuw mogelijk maken, in samenwerking met Alzheimer Nederland, dat verantwoordelijk is voor de uitvoering van de training.

In het najaar van 2026 zullen **minimaal acht vrouwen** met verschillende achtergronden worden getraind, waaronder vrouwen met een Marokkaanse, Iraanse, Nederlands-Egyptische en Syrische achtergrond. Daarnaast wordt nog onderzocht of een aantal Turkse vrouwen kan aansluiten.
Op het moment van schrijven is dit nog niet definitief.

2. Woon-zorgplekken, dagbesteding en ontmoetingsplekken

Zorgorganisaties en organisaties uit diverse gemeenschappen in Zaanstreek-Waterland zijn ieder op hun eigen manier bezig met **cultuursensitieve zorg**. Door dit project, de bijeenkomsten en de gesprekken die met elkaar zijn gevoerd, **groeit het bewustzijn** dat iedere organisatie ook zelf een **verantwoordelijkheid** heeft bij het toegankelijker en inclusiever maken van de zorg, ondersteuning, dagbesteding en woonzorg voor mensen met dementie met een migratieachtergrond en hun naasten. Daarnaast zoeken organisaties naar de meerwaarde voor de eigen organisatie: hoe draagt cultuursensitief werken bij aan de eigen missie, visie, toegankelijkheid en kwaliteit van zorg?

Om hierover in gesprek te gaan, zijn bijeenkomsten georganiseerd met sleutelpersonen, mensen uit verschillende gemeenschappen, zorgorganisaties en zorgaanbieders. We zijn gestart met bijeenkomsten over cultuursensitieve dagbesteding. Deze bijeenkomsten vormden een concreet en herkenbaar vertrekpunt. In sommige gevallen ontstonden ook gesprekken over bredere thema's, zoals cultuursensitieve woonzorg. De looptijd van het project was te kort om deze onderwerpen verder uit te werken.

Cultuursensitieve dagbesteding

Naar aanleiding van de bijeenkomst met professionals en sleutelpersonen aan het begin van het project zijn we aan de slag gegaan met de vraag: **hoe krijgen we de behoefte en het aanbod beter op elkaar afgestemd?**

Sleutelpersonen signaleren een duidelijke behoefte binnen hun gemeenschappen. Professionals geven tegelijkertijd aan dat zij nauwelijks of geen aanmeldingen ontvangen. Dit roept de vraag op of de behoefte daadwerkelijk aanwezig is of dat het huidige aanbod onvoldoende aansluit bij de wensen en behoeften van de doelgroep.

Een belangrijke uitdaging is het verbinden van deze werelden binnen de bestaande mogelijkheden. Daarbij stond één vraag centraal: moet het aanbod specifiek gericht zijn op één culturele groep, of moet het juist voor iedereen toegankelijk zijn en cultuursensitief worden vormgegeven?

Cultuursensitieve dagbesteding

Er zijn **twee bijeenkomsten** georganiseerd met sleutelpersonen en zorgorganisaties over cultuursensitieve dagbesteding.

Centrale vragen

- Hoe voorkomen we dat we het wiel opnieuw moeten uitvinden?
- Hoe zorgen we ervoor dat het aanbod aansluit bij de behoeften van de doelgroepen?
- Hoe bouwen we bruggen tussen gemeenschappen en zorgorganisaties?
- Hoe kunnen we samenwerken aan passend aanbod?
- Hoe zorgen we dat mensen de weg naar passend aanbod weten te vinden?

Zaadjes zijn geplant en bruggen gebouwd om elkaar te vinden. Vanuit gemeenschappen en sleutelpersonen worden verbindingen gelegd en vervolgstappen uitgewerkt.

We hebben verbindingen gelegd, niet de oplossing geboden.

Laagdrempelige ontmoetingsplekken

In het voorjaar van 2026 is binnen het regionale Netwerk Dementie & Ouderenpsychiatrie het project ‘Laagdrempelige ontmoetingsplekken’ gestart in Zaanstreek-Waterland.

Sleutelpersonen zijn hierbij aangesloten om ook de mogelijkheden voor mensen met een migratieachtergrond mee te nemen.

Het doel is om zowel bestaande als nieuwe initiatieven cultuursensitiever te maken en aandacht voor mensen met een migratieachtergrond structureel te borgen.

3. Deskundigheidsbevordering professionals

Door bijeenkomsten over dit thema met professionals en sleutelpersonen gaat het onderwerp meer leven. Ook groeit de **bewustwording** over het bereik van en passende zorg voor mensen met een migratieachtergrond. Daarnaast ontstaat bij professionals zelf een behoefte aan meer kennis over cultuursensitieve zorg.

We zijn gestart met het aanbieden van een **dagtraining cultuursensitieve zorg**. Deze vindt plaats in het najaar van 2026 en wordt gegeven door Saliha Yilmaz. Doordat het aantal aanmeldingen groter was dan het aantal beschikbare plaatsen, is een week later een tweede training gepland.

Dit laat zien dat het **draagvlak en het gevoel van urgentie duidelijk aanwezig** zijn.

Naast de training hebben meerdere professionals ons benaderd met vragen over een specifieke casus of algemenere vraag. Een aantal sleutelpersonen is aan deze vragen gekoppeld om samen stappen te zetten naar meer passende zorg en aandacht voor deze doelgroep.

Resultaten op de 3 thema's

1
Sleutelpersonen en voorlichting eigen gemeenschap

gedaan/bereikt:

- Netwerk van 14 Turkse sleutelpersonen en voorlichters opgebouwd in Zaanstad
- Sleutelpersonen in Zaanstad getraind door Alzheimer Nederland
- Voorlichtingen georganiseerd binnen de eigen gemeenschappen in Zaanstad, onder coördinatie van de regionale afdeling Alzheimer Nederland Zaanstreek-Waterland.

2
Woonzorgplekken & dagbesteding/ontmoeting

gedaan/bereikt:

- De Zorgcirkel, Evean en Zorggroep Zaanstreek zijn gestart met gesprekken en uitwisseling
- Eerste bewustwording en praktijkstappen richting een cultuursensitief aanbod
- Uitwisselingsbezoeken zijn georganiseerd tussen sleutelpersonen en organisaties

3
Deskundigheidsbevordering professionals

gedaan/bereikt:

- Grote behoefte aan training in cultuursensitief werken zichtbaar
- Eerste training voorbereid en volledig gevuld. Er zijn zelfs meer aanmeldingen dan plaatsen. De interesse is merkbaar.
- Draagvlak en urgentie binnen het netwerk zijn duidelijk aanwezig

Netwerk Dementie & Ouderenpsychiatrie
Zaanstreek Waterland

Resultaten op de 3 thema's

1
Sleutelpersonen en voorlichting eigen gemeenschap

2
Woonzorgplekken & dagbesteding/ontmoeting

3
Deskundigheidsbevordering professionals

gedaan/bereikt:

- Eerste geïnteresseerde sleutelpersonen gevonden in Purmerend. Training staat gepland voor het najaar van 2026.
- Voorlichtingsbijeenkomsten voor de eigen gemeenschap zijn nog niet gepland.

Netwerk Dementie & Ouderenpsychiatrie
Zaanstreek Waterland

Belangrijkste opbrengsten

- Er zijn verbindingen gelegd tussen culturele gemeenschappen, mantelzorgers, sleutelpersonen en professionals.
- Er is meer bewustwording ontstaan over dementie, het taboe hierop en de noodzaak van cultuursensitieve en passende ondersteuning.
- Er is meer wederzijds begrip ontstaan door dialoog en ontmoeting.
- De zichtbaarheid van dit thema, het project en de sleutelpersonen is vergroot.
  Het project kreeg regionale aandacht via het Noordhollands Dagblad, social media en regionale communicatiekanalen.

Belangrijkste inzichten

- Dementie is binnen veel gemeenschappen nog een taboe.
- Mensen praten moeilijk over dementie en vragen vaak pas laat hulp.
- Het begrip mantelzorg sluit niet altijd aan; zorgen voor familie wordt vaak als vanzelfsprekend gezien.
- Het ondersteuningsaanbod, de werkwijze en de zorg sluiten niet altijd aan bij de behoeften van verschillende doelgroepen.

Waarom is er een vervolg nodig?

- Er is beweging, draagvlak en eigenaarschap ontstaan.
- Netwerken en samenwerkingen zijn nog kwetsbaar.
- Zonder vervolg bestaat het risico op terugval en het verlies van opgebouwde verbindingen.
- Verdere verdieping, concretisering en borging zijn nodig om cultuursensitieve dementiezorg structureel in de regio te verankeren.

Daarom is een vervolgaanvraag ingediend bij Dementie Netwerk Nederland voor het maatwerktraject in het najaar van 2026.

🎯 Waar willen we met een vervolg naartoe werken?

Cultuursensitieve dementiebenadering is een structureel onderdeel van de regionale werkwijze

1
Versterken van het netwerk sleutelpersonen in de verschillende gemeenschappen. Verhelderen van rollen en taken

2
Praktijkontwikkeling, passende zorg verder uitwerken en met elkaar vormgeven

3
Scholing van professionals en samen met organisaties optrekken rond cultuursensitieve zorg

Kortom: de ingezette beweging verder doorzetten en uitwerken.

We blijven voortbouwen op de ingezette beweging om samen met sleutelpersonen, mantelzorgers, professionals en organisaties te werken aan een meer cultuursensitieve dementiezorg in Zaanstreek-Waterland.

Borging is essentieel

Netwerk Dementie & Ouderenpsychiatrie
Zaanstreek Waterland

Project in de media

INTERVIEW 'Dementiezorg voor ouderen met migratieachtergrond kan beter'

Pleidooi voor meer 'cultuursensitieve zorg'

De zorg voor dementerende senioren met een migratieachtergrond in Zaanstad, Purmerend en omliggende gemeenten kan beduidend worden verbeterd. Dat stelt coördinator Carlijn van Aalst van het Netwerk Dementie & Ouderenpsychiatrie Zaanstreek-Waterland.

Carlo Nijveen

Zaandam ■ Volgens Van Aalst is er voor goede 'cultuursensitieve zorg' in deze regio nog veel werk te doen. Senioren met een migratieachtergrond maken minder vaak gebruik van zorg en hulp dan andere streekbewoners. Bijvoorbeeld doordat ze daar onvoldoende weet van hebben. Of als gevolg van schaamte over dementie, bij ouderen zelf of hun familieleden. Maar ook door een tekort aan passend aanbod. De druk op mantelzorgers met een migratieachtergrond kan groot zijn, omdat zij weinig of geen adequate ondersteuning krijgen óf ervaren.

Aandacht

Het project 'Dementie en culturele diversiteit' kan daarin verandering brengen, hopen Van Aalst, projectleider Lieke Bos en andere betrokkenen. Van Aalst: „Het is belangrijk dat er speciale aandacht komt voor streekbewoners met dementie die een andere culturele achtergrond hebben. Zodat zij op tijd de juiste zorg kunnen krijgen."

De Zaanstreek en Waterland tellen in totaal zo'n vijfduizend inwoners met dementie, zo is becijferd. Ongeveer vijftien procent van die streekbewoners heeft volgens de initiatiefnemers van het project een migratieachtergrond. Deze groep zal de komende decennia snel toenemen, stelt Van Aalst. Ook daarom is het offensief dat Netwerk Dementie & Ouderenpsychiatrie in gang heeft gezet volgens haar geen overbodige luxe. „In de doelgroep komt dementie drie tot vier keer vaker voor."

Worstelingen

De initiatiefnemers willen oog krijgen voor specifieke worstelingen van en rond streekbewoners met een migratieachtergrond die dementie hebben. Zij hopen ook op scherper zicht op de problemen waarmee mantelzorgers kampen. „Het delen van verhalen en ervaringen is daarvoor cruciaal. Het project richt zich dan ook op ontmoeting met mensen uit deze groep en herkenning, erkenning en verbinding."

> Belangrijk dat er speciale aandacht komt voor bewoners met dementie met een andere culturele achtergrond
>
> Carlijn van Aalst

Van Aalst vervolgt: „In de Zaanstreek en Waterland hebben verschillende professionals in de zorg, zoals huisartsen, moeite om mensen met dementie en een andere culturele achtergrond goed in beeld te krijgen. Bij dit project draait het ook om de vraag wat er precies nodig is om aan te sluiten bij de verschillende doelgroepen."

Focus

Het Netwerk Dementie & Ouderenpsychiatrie focust bij het project in eerste instantie op Zaanstad en Purmerend. In Zaanstad is al een 'meedenksessie' over cultuursensitieve zorg gehouden. Daarbij waren ook zogenoemde sleutelpersonen uit diverse gemeenschappen en zorgprofessionals aanwezig. In Purmerend wordt komend najaar een soortgelijke bijeenkomst gehouden.

Bijdrage

Bij het project Dementie en culturele diversiteit zijn ook de regionale afdeling van Alzheimer Nederland, Zorggroep Zaanstreek en de zogenoemde mantelzorgregisseur van Purmerend betrokken. Het initiatief is mede mogelijk door financiële steun van Dementie Netwerk Nederland.

Artikelreeks over het project in Noordhollands Dagblad van 10 juli 2025. Lees het artikel hier.

HERSENZIEKTE Sadegül, Irene, Patricia en Hacer strijden voor meer cultuursensitieve zorg

'Op dementie rust een taboe'

Zeker vijf- tot zeshonderd Zaankanters en Waterlanders met een migratieachtergrond lijden aan dementie. Maar waarschijnlijk ligt het aantal streekbewoners met deze hersenaandoening nog beduidend hoger. Huisartsen en andere zorgverleners hebben vaak te weinig oog en oor voor hun geestelijke gezondheid. Door een taalbarrière of onwetendheid over cultuurverschillen.

Carlo Nijveen
carlo.nijveen@mediahuis.nl

Zaandam ■ Ook familieleden van Zaankanters en Waterlanders met een migratieachtergrond die kampen met dementie tonen - om andere redenen - lang niet altijd voldoende begrip voor de kommer en kwel. De kans dat de hulpbehoevenden tijdig genoeg de zorg krijgen die ze nodig hebben, is daardoor klein. Het Netwerk Dementie & Ouderenpsychiatrie Zaanstreek-Waterland hoopt daarin - geholpen door tientallen vertegenwoordigers van diverse gemeenschappen en zorgprofessionals - verandering te brengen.

Ambassadeurs, zo worden deze betrokkenen bij het project 'Dementie en Culturele Diversiteit' genoemd. De Molukse Wormerveerse Yvonne Kelatow is een van die ambassadeurs. „Mijn vader, een voormalig KNIL-militair, leed aan Alzheimer. Al had hij die ziekte, hij hoefde gelukkig niet naar een tehuis. Ik kom uit een gezin met elf kinderen. Mijn moeder, de andere kinderen en ik hebben tot aan zijn dood samen voor hem gezorgd. Maar in Moluks-Indische families kan het er ook anders aan toegaan. Binnen onze gemeenschap worden mensen met deze hersenziekte vaak niet meer voor vol aangezien. Op het woord dement rust een taboe. Familieleden zeggen in plaats daarvan liever dat hun dierbare vergeetachtig is."

> Binnen onze gemeenschap worden mensen met deze hersenziekte vaak niet meer voor vol aangezien.
>
> Yvonne Kelatow

Niet alleen Yvonnes vader, ook een broer van haar kampt met dementie. „Hij kwam wel in een woonzorgcentrum terecht, een tehuis in Zaandam. Op een gesloten afdeling. Het personeel daar besteedde geen aandacht aan de cultuurverschillen tussen hem en bewoners zonder migratieachtergrond. Door bezuinigingen was er geen dagbesteding, bijvoorbeeld met muziekactiviteiten. „Muziek is voor hem haast levensadem. Zijn geestelijke gezondheid ging daardoor sneller achteruit. Ook om die reden hebben we besloten om hem elders onder te brengen. Inmiddels verblijft mijn broer in een tehuis in Wageningen. Daar wordt gelukkig wel aandacht geschonken aan zijn culturele achtergrond. Maar hier in de buurt is er nog weinig of geen aanbod van cultuursensitieve dementiezorg."

De Surinaamse Zaandamse Patricia Viereck - eveneens ambassadeur bij het recent gestarte initiatief van Netwerk Dementie & Ouderenpsychiatrie Zaanstreek-Waterland - is het met Yvonne eens. „Een goede vriendin van mij had een zus die dement was. Zij zat in een woonzorgcentrum in de Zaanstreek. De medewerkers van dat tehuis wisten niet goed hoe ze met haar om moesten gaan, door haar Surinaamse afkomst. Daarom lieten zij haar een beetje aan haar lot over en kreeg ze geen goede begeleiding."

Dat het Netwerk Dementie & Ouderenpsychiatrie Zaanstreek-Waterland de komende tijd vol vuur voor meer cultuursensitieve zorg gaat strijden, klinkt Patricia's mede-ambassadeur Hacer Sinan als muziek in de oren. De Turkse Zaandamse maakt zich daar namelijk al ruim drie decennia hard voor. Maar tot voor kort voelde zij zich als een roepende in de woestijn.

Lange strijd

Hacer: „Mijn moeder heeft dementie. Maar gelukkig kan m'n vader voor haar zorgen, in hun eigen woning. Zodat ze niet naar een zorgcentrum hoeft te verhuizen. Binnen onze familie ontstond vijf jaar geleden al het gevoel dat mijn moeder geheugenproblemen had. Ieder lid van de familie wist het, op een gegeven moment. Maar bij een zorgverlener, een geriater, hebben we drie jaar lang moeten strijden om voor mijn moeder de diagnose dementie te krijgen."

„De geriater die haar aanvankelijk behandelde, raakte daar niet van overtuigd", vervolgt Hacer. „Bij zijn onderzoek naar m'n moeders problemen verdiepte hij zich onvoldoende in cultuurverschillen. Mijn moeder spreekt slecht Nederlands. Dus elke keer als ze naar die specialist ging, moest er een tolk mee. Dat maakte het communiceren ook moeilijker."

Analfabeet

De moeder van Hacer is daarnaast analfabeet, maar als de geriater haar vroeg wat ze vóór haar bezoek aan hem had gedaan, zei ze dat ze een boek had gelezen. „Om haar analfabetisme te verdoezelen. Die arts vroeg daarna niet door. Een andere geriater, die wij uiteindelijk voor een second opinion inschakelden, stelde gelukkig wél vast dat mijn moeder dementie heeft. Ik vind een groei van het aanbod van cultuursensitieve zorg hard nodig. Bijvoorbeeld als het gaat om dagbesteding voor mensen met een migratieachtergrond. Daarnaast moeten zorgprofessionals meer aandacht krijgen voor cultuurverschillen."

Sadegül Güneş - net als Hacer van Turkse afkomst - heeft eveneens van dichtbij meegemaakt welke gevolgen dementie kan hebben. „Dat mijn moeder die aandoening had, werd zo'n twee jaar voordat zij overleed al een beetje duidelijk. Ze had iets in de oven gezet, maar was dat vergeten. Daardoor verbrandde ze haar arm. Ze ging naar de dokter. Maar over haar geestelijke gezondheid gaf ze sociaal wenselijke antwoorden en hield ze zich groot. Waarmee ze het echte probleem ontweek. Daardoor is bij haar nooit de diagnose dementie gesteld. Net als in andere culturele minderheidsgroepen wordt dementie in de Turkse gemeenschap veelal gezien als een teken van zwakte."

Güneş: „Ook ik schaamde mij voor de situatie van mijn moeder, in het begin. Later ben ik daar anders over gaan denken. Onder meer doordat ik zag welke impact dementie had op andere mensen binnen onze gemeenschap. En omdat ik merkte dat zorgverleners daar niet goed op inspeelden. Dementie discrimineert niet. Tegelijkertijd blijkt het voor professionals in de zorg nog steeds een hele uitdaging te zijn om die ziekte bij mensen met een migratieachtergrond vast te stellen. Grotere betrokkenheid vanuit de zorg kan er ook voor zorgen dat het taboe rond dementie binnen minderheidsgroepen wordt doorbroken. Of in elk geval de schaamte afneemt."

Sadegül

Sadegül Güneş (57) reist als twaalfjarig meisje vanuit haar geboorteland Turkije naar Nederland, met haar moeder en broer. Sadegüls vader, die al eerder hierheen is gekomen, werkt bij Bruynzeel in Zaandam. De familie gaat in Westzaan wonen. In de internationale schakelklas in Zaandam blijkt dat Sadegül gemakkelijk kan leren. Ze gaat naar het Zaanlands Lyceum en studeert na haar middelbare schooltijd culturele maatschappelijke vorming en Management, Ecomie en Recht. Sadegül is actief (geweest) bij diverse organisaties en verenigingen om integratie en participatie van streekbewoners met een migratieachtergrond te bevorderen.

Yvonne

Yvonne Kelatow (69) komt ter wereld in een kamp voor Molukkers in Huizen. Zes jaar na haar geboorte verhuist ze met haar familie naar de Molukse wijk in Wormerveer. Ze verhuist op een gegeven moment naar Amsterdam, waar mensen om haar heen haar steunen om carrière te maken. Als ze moeder wordt, gaat haar loopbaan 'in de wacht'. Maar na haar terugkeer in de Zaanstreek maakt Yvonne als manager van een slechtlopend Zaandams restaurant een populaire eetgelegenheid. Daarna runt ze haar eigen Indische restaurant: De Keuken van Von. Daar komt de culinaire kennis die ze van huis meekreeg goed van pas. Maatschappelijk timmert ze verder onder meer aan de weg als bestuurslid van de regionale afdeling van Koninklijke Horeca Nederland, bij de Stichting Binnenstad Management Zaandam en is ze actief betrokken bij diverse cultureel-maatschappelijke projecten.

Patricia

Patricia Viereck (67) vertrekt op haar veertiende uit haar geboorteland Suriname. Na haar middelbare schoolopleiding en een eveneens afgeronde studie aan de pedagogische academie in Amsterdam kiest ze voor een baan in het onderwijs. Haar professionele bezigheden op een praktijkschool in Amsterdam-Buitenveldert combineert Patricia later met het geven van huiswerkbegeleiding aan moeizaam lerende kinderen. En met inspanningen voor uiteenlopende vrijwilligersorganisaties, waaronder de stichting Surinaamse Belangen Zaanstad (Surbeza) en Zaanse Vrouwenkr8t.

Hacer

Hacer Sinan (55) maakt vanaf haar tiende levensjaar deel uit van de Turkse gemeenschap in de Zaanstreek. Ook zij komt hier terecht als gevolg van gezinshereniging. Net als veel andere gastarbeiders is haar vader dan werkzaam bij Bruynzeel in Zaandam. Als ze haar middelbare schoolopleiding heeft afgerond, volgt ze een opleiding personeelsmanagement. Hacer is freelance werkzaam als human resource-adviseur. Naast haar professionele bezigheden maakt ze zich al meer dan drie decennia hard voor de behartiging van belangen van de Turkse gemeenschap.

Dementie en Culturele Diversiteit

Om het project 'Dementie en Culturele Diversiteit goed op gang te brengen, worden de komende tijd onder meer diverse bijeenkomsten gehouden waarbij vertegenwoordigers van de verschillende groepen met een migratieachtergrond kennis en ervaringen uitwisselen met zorgprofessionals. Bij het initiatief draait het om de vraag wat er nodig is om aan te sluiten bij de verschillende doelgroepen. Met aandacht voor vroegtijdige herkenning van dementie, duidelijke voorlichting in de eigen taal en cultuur en een toegankelijk zorgaanbod. Voor meer informatie: coordinator@netwerkdementie-zw.nl

> Voor professionals in de zorg blijkt het nog steeds een hele uitdaging te zijn om dementie bij mensen met een migratie-achtergrond vast te stellen
>
> Sadegül Güneş

Artikelreeks over het project in Noordhollands Dagblad van 17 juli 2025. Lees het artikel hier.

Eindrapportage
‘Dementie en culturele diversiteit’

Meer weten? Bekijk onze projectpagina.

Netwerkcoördinator: Carlijn van Aalst

Projectleider: Lieke Bos

lieke@de-ontknoping.nl | 06 – 25 55 34 47

Netwerk Dementie & Ouderenpsychiatrie
Zaanstreek Waterland